ЗАТВЕРДЖЕНО:
наказом Мінагрополітики
від 01 липня 2024 року № 1942

УДК 633.37 Код UPOV: ORNTP_SAT

Методика
проведення експертизи сортів серадели посівної (*Ornithopus sativus* Brot.)
на відмінність, однорідність та стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики
Методика стосується всіх сортів виду *Ornithopus sativus* Brot.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння
2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіннєвого матеріалу має становити 0,5 кг.

2.3 Насіння має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних і сортових характеристик.

2.4 Насіння нічим не обробляють.

3. Метод експертизи
3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза повинна тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності продовжують на третій.

3.2 ***Місце експертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 ***Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 ***План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 400 рослин на ділянці B та 100 рослин на ділянці A. Рекомендована схема розміщення рослин 0,25 × 0,04 та 0,40 × 0,10 м відповідно.

3.5 ***Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ).

Використано документ COBORU, Slupia Wielka, 1997.

Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 ***Кількість рослин / частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 400 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 30 рослин або частин 30 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 400 (або 100) рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 400 рослин допускаються вісім нетипових. У вибірці з 100 рослин допускаються три нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

– Рослина: габітус (ознака 1);

– Суцвіття: забарвлення квіток (ознака 12);

– Час цвітіння (ознака 17).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів серадели посівної

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) PQ	Рослина: габітус 1; A VS	прямий напіврозлогий розлогий	3 5 7	
2. (*) QN	Рослина: кількість розгалужень 1; A MS	мала середня велика	3 5 7	
3. (*) QN	Стебло: за довжиною 3; A MS	коротке середнє довге	3 5 7	
4. QL	Стебло: антоціанове забарвлення 2; A, B VS	відсутнє наявне	1 9	
5. (*) QN	Стебло: опушення 2; A, B VS	відсутнє слабке сильне	1 2 3	
6. QN	Листок: розмір 3; A MS	малий середній великий	3 5 7	
7. (*) (+) PQ	Листок: форма 3; A VS	овальна еліптична ланцетна	1 2 3	
8. (*) PQ	Листок: зелене забарвлення 2; A, B VS	світле помірне темне	3 5 7	
9. (*) QL	Листок: опушення 2; A, B VS	відсутнє наявне	1 9	
10. (*) QL	Рослина: прилистки 2; A, B VS	відсутні наявні	1 9	
11. QN	Суцвіття: кількість квіток 3; A MS	менше двох дві від двох до трьох три від трьох до чотирьох чотири від чотирьох до п’яти п’ять більше п’яти	1 2 3 4 5 6 7 8 9	

1	2	3	4	*5*
12. (*) (+) PQ	Суцвіття: забарвлення квіток 3; A, B VS	біле рожеве жовте оранжеве червоне	1 2 3 4 5	
13. (+) QN	Суцвіття: інтенсивність забарвлення 3; A, B VS	слабка помірна сильна	3 5 7	
14. (+) QN	Квітка: жилкування квіткових пелюсток 3; A VS	слабке помірне сильне	3 5 7	
15. QN	Біб: за довжиною 4; A MS	короткий середній довгий	3 5 7	
16. QN	Біб: за шириною 4; A MS	вузький середній широкий	3 5 7	
17. (*) QN	Час цвітіння 3; A, B MS	ранній середній пізній	3 5 7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів серадели посівної

Коди фаз розвитку рослин сорту, в які рекомендовано робити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	Близько 50 діб після появи сходів, перед цвітінням
2	Початок цвітіння, 50% рослин мають відкриті квітки
3	Повне цвітіння, 1–2 тижні від початку цвітіння, відкриті квітки майже на всіх рослинах
4	Достигання насіння: в нижній частині рослин стручки переважно бронзові, в середній – починають злегка жовтіти

Кількісні ознаки (MS) вимірюють на 30 рослинах або їхніх частинах (по 15 з кожного повторення). Обстеження на листках, вимірювання й обстеження на стручках виконують в середній частині рослини.

До 1. Рослина: габітус.

3
Прямий

5
напіврозлогий

7
розлогий

До 7. Листок: форма.

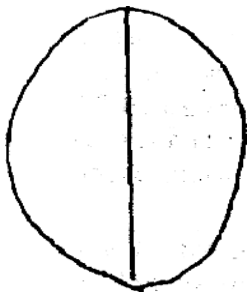

1
Овальна

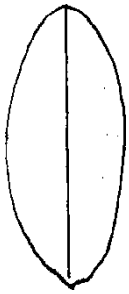

2
еліптична

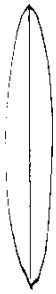

3
ланцетна

До 12, 13, 14. Суцвіття: забарвлення квіток.
До 13. Суцвіття: інтенсивність забарвлення.
До 14. Квітка: жилкування квіткових пелюсток.

Обстеження виконують безпосередньо після розкриття квітки.

9. Література

1. Metodyka Badania wartości gospodarczej odmian (WGO) odrębności, wyrównania i trwałości (OWT) roślin uprawnych (*Ornithopus sativus* Brot.). – Słupia Wielka, 1997. – 14 S.